

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

Działalność krajowych organów ochrony prawnej

Informator

Starostwo
Powiatowe
w Myśliborzu

Niniejszy informator ma na celu przedstawienie funkcjonujących w Polsce organów zajmujących się ochroną prawną i powstał w ramach zadania edukacji prawnej realizowanej w 2020 roku przez Stowarzyszenie „Pactum” na zlecenie Powiatu Myśliborskiego

Myślibórz, 2020 rok

I. POJĘCIE OCHRONY PRAWNEJ

- ➔ Ochrona prawna to stała i zorganizowana działalność podejmowana w celu ochrony porządku prawnego (ujęcie przedmiotowe) oraz praw podmiotowych przysługujących obywatelowi (ujęcie podmiotowe),
- ➔ W piśmiennictwie wyróżnia się typy ochrony prawnej ze względu na jej cele oraz funkcje, tj. represja oraz prewencja. Pierwsza z nich ma charakter stricte następczy (reakcja na naruszenie), a druga z nich polega na zapobieganiu wystąpienia pewnego rodzaju naruszeń (charakter uprzedni).

II. SYSTEM PRAWNY RP. ŹRÓDŁA PRAWA

- ➔ Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
- ➔ Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

KONSTYTUCJA RP	Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a jej przepisy stosuje się bezpośrednio, chyba że sama stanowi inaczej (art. 8 Konstytucji RP).
RATYFIKOWANE UMOWY MIĘDZYNARODOWE	Traktaty czy konwencje są źródłami prawa dla stosunków międzynarodowych, a po ich ratyfikowaniu, zaczynają należeć do stanowionego prawa wewnątrz krajowego
USTAWY	Ustawa jest podstawowym aktem stanowienia prawa powszechnie obowiązującego
ROZPORZĄDZENIA	Rozporządzenia są wydawane na podstawie szczególnego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania
AKTY PRAWA MIEJSCOWEGO	Wydawane są w formie uchwał przez organy uchwałodawcze samorządu terytorialnego; akty wykonawcze prawa miejscowego są wydawane w formie zarządzeń organów wykonawczych odpowiednich szczebli. Akty prawa miejscowego wydają także terenowe organy administracji rządowej

III. PRAWA I WOLNOŚCI

Konstytucja RP zapewnia poszanowanie praw człowieka oraz praw obywatelskich. Najwyższy akt prawny w Polsce w sposób enumeratywny wymienia poszczególne prawa przysługujące obywatelom, w tym. m.in. prawo do własności i dziedziczenia, prawo do rzetelnego procesu, czy też prawo do prywatności.

Konstytucja zawiera również szereg wolności, w tym wolności osobistych (np. wolność poruszania się po terytorium RP), wolności polityczne (np. wolność zrzeszania się, tworzenia związków zawodowych), wolności ekonomiczne, socjalne i kulturalne (np. wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy).

Pomimo swojego ogólnego charakteru, Konstytucja zawiera również przepisy formułujące środki ochrony wolności, takie jak np. prawo do naprawienia wyrządzonej szkody, możliwość dochodzenia naruszonych wolności na drodze postępowania sądowego, czy też prawo do wystąpienia do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Konstytucja RP zawiera regulacje dotyczące organów ochrony prawnej. W odrębnych rozdziałach znajdują się bowiem przepisy dotyczące ustroju sądów (organy władzy sądowniczej) oraz innych organów kontroli i ochrony prawnej, organów ścigania i innych (niesądowe organy ochrony prawnej).

IV. ORGANY WŁADZY SĄDOWNICZEJ

W Polsce obowiązuje tzw. trójpodział władzy. Możemy wyodrębnić władzę ustawodawczą (Sejm, Senat), władzę wykonawczą (Rada Ministrów, Prezydent) oraz władzę sądowniczą (sądy i trybunały). Konstytucja gwarantuje ich odrębność i niezależność od innych władz. Wymiar sprawiedliwości sprawują sądy: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, administracyjne oraz wojskowe.

SĄD NAJWYŻSZY	Sąd Najwyższy to naczelnny organ władzy sądowniczej w Polsce. Sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania oraz wykonuje inne czynności określone w Konstytucji i ustawach. Sąd Najwyższy rozpoznaje m.in. skargi nadzwyczajne, kasacje, podejmuje uchwały rozstrzygające istotne zagadnienia prawne, rozpoznaje protesty wyborcze.
SĄDY POWSZECHNE	Sądownictwo powszechne tworzą: sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne. Sądy powszechne rozstrzygają wszelkie sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, które nie są zastrzeżone dla innych sądów.

	<p><u>Dla właściwości powiatu myśliborskiego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sąd Rejonowy w Myśliborzu, 74-300 Myślibórz, ul. Niedziałkowskiego 6, - Sąd Okręgowy w Szczecinie, 71-423 Szczecin, ul. Piotra Skargi 19, - Sąd Apelacyjny w Szczecinie, 71-165 Szczecin, ul. Mickiewicza 163.
SĄDY WOJSKOWE	<p>Jest to rodzaj sądownictwa szczególnego, czyli sądów wyłączonych z sądownictwa powszechnego ze względu na szczególne kategorie podmiotowe lub przedmiotowe.</p> <p>Wyróżnia się wojskowe sądy garnizonowe oraz wojskowy sąd okręgowy (wyższa instancja).</p> <p><u>Dla właściwości powiatu myśliborskiego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wojskowy Sąd Garnizonowy w Szczecinie ul. Piotra Skargi 34, 71-422 Szczecin, - Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu ul. Solna 21, 61-716 Poznań.
SĄDY ADMINISTRACYJNE	<p>Sądy administracyjne kontrolują działalność organów administracyjnych, w szczególności badają legalność aktów administracyjnych. Sądy administracyjne wykonują ten obowiązek poprzez kontrolę działalności administracji publicznej oraz rozstrzyganie sporów kompetencyjnych i sporów o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej.</p> <p><u>Dla właściwości powiatu myśliborskiego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie ul. Staromłyńska 10, 70-561 Szczecin, - Naczelny Sąd Administracyjny ul. Gabriela Piotra Boduena 3/5, 00-011 Warszawa.
TRYBUNAŁ STANU	<p>Trybunał Stanu to konstytucyjny organ władzy sądowniczej, którego główne zadanie polega na egzekwowaniu odpowiedzialności najwyższych organów i urzędników państwowych za naruszenie Konstytucji lub ustawy, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania, jeśli czyn ten nie wyczerpuje znamion przestępstwa oraz za przestępstwa pospolite i skarbowe w przypadku Prezydenta RP. Przed Trybunałem Stanu mogą zostać postawieni jedynie przedstawiciele najwyższych władz państwowych, którzy wymienieni są w art. 198 Konstytucji. Są to: Prezydent RP (za naruszenie Konstytucji lub ustawy, ale też za przestępstwa pospolite i skarbowe, przy czym odpowiedzialność ta ma charakter wyłączny), Marszałek Sejmu i Marszałek Senatu wykonujący obowiązki Prezydenta RP (za naruszenie Konstytucji lub ustaw), Prezes Rady Ministrów i członkowie Rady Ministrów (za</p>

	<p>naruszenie Konstytucji lub ustawy oraz za przestępstwa związane z pełnioną przez nich funkcją), prezes Narodowego Banku Polskiego (za naruszenie Konstytucji lub ustawy), prezes Najwyższej Izby Kontroli (za naruszenie Konstytucji lub ustawy), członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (za naruszenie Konstytucji lub ustawy), kierownicy ministerstw (za naruszenie Konstytucji lub ustawy), Naczelnny dowódca sił zbrojnych (za naruszenie Konstytucji lub ustawy), posłowie i senatorowie (za naruszenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, która polega na osiąganiu korzyści majątkowych ze Skarbu Państwa oraz za naruszenie zakazu nabywania majątku ze Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego).</p>
<p>TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY</p>	<p>Trybunał Konstytucyjny jest organem władzy sądowniczej, powołanym do badania zgodności z Konstytucją aktów normatywnych i umów międzynarodowych, zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe z Konstytucją i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami, a także rozpoznawania skargi konstytucyjnej wniesionej po wyczerpaniu drogi prawnej. Trybunał Konstytucyjny bada również zgodność z Konstytucją zapisów ustaw, umów międzynarodowych oraz innych aktów normatywnych wydanych przez organy państwowe.</p>
<p>KRAJOWA RADA SĄDOWNICTWA</p>	<p>Krajowa Rada Sądownictwa to organ konstytucyjny zobowiązany do stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, ma ograniczyć wpływ innych władz władzę sądowniczą.</p>

W polskim systemie prawnym funkcjonuje również tzw. sądownictwo polubowne. Coraz więcej spraw jest również rozwiązywanych w drodze mediacji. Sądy okręgowe prowadzą listy stałych mediatorów sądowych. Należy pamiętać, iż ugoda zawarta przed mediatorem a zatwierdzona przez Sąd ma moc wyroku sądowego.

V. NIESĄDOWE ORGANY OCHRONY PRAWNEJ

<p>NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI</p>	<p>Najwyższa Izba Kontroli to najwyższy organ kontroli Rzeczypospolitej Polskiej, podlegający Sejmowi, działający na zasadach kolegalności, który kontroluje działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i</p>
--------------------------------	--

	<p>rzetelności. Najwyższa Izba Kontroli może także kontrolować działalność organów samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i innych komunalnych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności i rzetelności.</p>
KRAJOWA RADA RADIOFONII I TELEWIZJI	<p>Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji to organ państwowy, który ma stać na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji</p>
PROKURATURA	<p>Podstawowym organem ścigania jest Prokuratura, którą w Polsce stanowią: Prokurator Generalny (połączenie funkcji Prokuratora Generalnego oraz Ministra Sprawiedliwości), Prokurator Krajowy i pozostali zastępcy Prokuratora Generalnego, prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury.</p> <p>Zadaniem prokuratury jest zapewnienie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw</p> <p>W polskim porządku prawnym wyróżniamy: prokuratury rejonowe, prokuratury okręgowe oraz prokuratury regionalne.</p> <p><u>Dla właściwości powiatu myśliborskiego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Prokuratura Rejonowa, 74-300 Myślibórz, ul. Sopoćki 2, - Prokuratura Okręgowa ul. Stoisława 6, 70-952 Szczecin, - Prokuratura Regionalna, 71-260 Szczecin, ul. Mickiewicza 153.
POLICJA	<p>Policja jest to formacja przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz do zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w przestrzeni publicznej.</p> <p><u>Dla właściwości powiatu myśliborskiego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Komenda Powiatowa Policji w Myśliborzu, 74-300 Myślibórz, ul. Łużycka 21A, - Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie, 71-742 Szczecin, ul. Małopolska 17.
RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH	<p>Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela, w tym realizacji zasady równego traktowania. Rzecznik Praw Obywatelskich może badać, czy na skutek działania lub zaniechania organów władzy</p>

	publicznej nie nastąpiło naruszenie prawa, zasad sprawiedliwości społecznej oraz czy nie doszło do aktów dyskryminacji.
RZECZNIK PRAW DZIECKA	Rzecznik Praw Dziecka stoi na straży praw dziecka, a w szczególności: prawa do życia i ochrony zdrowia, prawa do wychowania w rodzinie, prawa do godziwych warunków socjalnych, prawa do nauki. Rzecznik Praw Dziecka podejmuje działania na rzecz zapewnienia dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności. Rzecznik Praw Dziecka monitoruje wszelkie przejawy przemocy i okrucieństwa wobec dzieci.
RZECZNIK FINANSOWY	Rzecznik Finansowy reprezentuje interesy ubezpieczających, ubezpieczonych lub uprawnionych z tytułu umów ubezpieczenia, a także członków otwartych funduszy emerytalnych i uczestników pracowniczych programów emerytalnych. Rzecznik Finansowy jest powołany w celu wspierania klientów w sporach z podmiotami rynku finansowego. Rzecznik Finansowy prowadzi interwencje i postępowania polubowne, a także występuje w trakcie toczącego się postępowania sądowego.
RZECZNIK PRAW PACJENTA	Rzecznik Praw Pacjenta jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony praw pacjentów określonych w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Rzecznik Praw Pacjenta wykonuje szereg wymienionych w ustawie zadań m.in. prowadzenie postępowań w sprawach praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów, opracowywanie projektów aktów prawnych dotyczących ochrony praw pacjenta, opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o ochronie praw pacjenta, współpraca z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi, analiza skarg pacjentów w celu określenia zagrożeń i obszarów w systemie ochrony zdrowia wymagających naprawy.
URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest centralnym organem administracji państwowej. Odpowiada bezpośrednio przed Prezesem Rady Ministrów. Powoływany jest przez niego spośród osób

wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru. Do kompetencji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów należy kształtowanie polityki antymonopolowej i polityki ochrony konsumentów oraz opiniowanie projektów pomocy publicznej.

Dla właściwości powiatu myśliborskiego:

- Powiatowy Rzecznik Praw Konsumentów,
74-300 Myślibórz, ul. Północna 15